

N E W S**OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES**

ISSN 2224-5294

Volume 4, Number 302 (2015), 119 – 123

UDC 37.016:811.133.1

TEST CONTROL IN THE COURSE OF TRAINING OF A FOREIGN LANGUAGE**T.N. Kalbirova**kalbirovatol@mail.ruKazakh national technical university named K.I. Satpayev,
Almaty, Republic of Kazakhstan**Key words:** test, method, foreign language, technique, skill, text, state standard.**Abstract.** In training foreign language it is considered one of the most effective remedies of control the test.

The main difference of test from traditional examination consists that it always assumes measurement. Therefore the mark which is put down following the results of testing differs in bigger objectivity and independence of possible subjectivity of the teacher, than an assessment for performance of traditional examination which is always subjective as it is based on impression of the teacher, not always free from his/her personal sympathies or antipathies in relation to this or that pupil. The main distinctive feature of dough - the objectivity guaranteed by measurement which functions consists in delivering quantitative information.

We will consider in detail such concepts as testing, the test tested and other concepts connected with a test technique.

УДК 37.016:811.133.1

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ ҮДЕРІСІ КЕЗІНДЕГІ ТЕСТИЛІК БАҚЫЛАУ**Калбирова Т.Н.**kalbirovatol@mail.ruҚ.И. Сатпаев атындағы Қазақ ұлттық техникалық университет
Алматы қаласы, Қазақстан Республикасы**Түйін сөздер:** тест, әдіс, шет тілі, мәтін, шеберлік, мемлекеттік стандарт.

Аннотация: Бакылаудың аса тиімді түрі мен объективті көрсеткіш ретінде, бакылаудың деңгейлік сипаты арқылы білім алушылардың білімдерін тексеру үшін тестілер тілдік материал ретінде қолданылады. Шет тілін оқытудағы оқудың мәнін түсіне отырып, оқытушылардың жоғары қызығушылықтарын ескеріп, тестерді бакылау түрі ретінде қолданамыз. Дәстүрлі бакылау жұмысына қарағанда тестілеудің басты айырмашылығына оның өлшенуін жатқызамыз, сондықтан тесітілеу корытындысы бойынша қойылған бағалар көптеген жағдайларда объективтілікпен, тәуелсіздікпен, оқытушының субъективтілігімен беріледі. Демек, дәстүрлі бакылау түрлерін қолданғаннан тестілеудің деңгейі жоғары. Осыған орай жұмыссыздың тақырыбы ретінде осы мәселені қозғап отырмыз.

Шет тілін оқытудағы жетістіктер көптеген жағдайларда білім алушылардың білім сапасымен байланысты, сондықтан оқытушы профилактикалық қателіктерге қандай назар аударытыны белгілі болады. Көпжылдық тәжрибе бойынша барлық оқушылардың білімдерін тексеруде бакылау тапсырмалары қолданылады, демек жетістікке жетуге болады. Осы бакылау түрін тестілеу деп атайды. Білімнің жоспарлы бакылау түрін көтермей, «тестер бакылау түрінін үнемді тиімді түрі» болып келеді (Г.В. Рогова)[1]. Аса объективті көрсеткіш деңгейлеріне шет тілдік материалдарды игеру арқылы ағымдық бағылау жүреді, демек жеке тұлғалық тексеру орындалады.

С.К. Фоломкиннің анықтамалары бойынша тестілер - тапсырма болып табылады, демек арнағы ұйымдастырылып, барлық оқушылар бір мезгілде жұмыс жасайды. Яғни, бірдей жағдайларда белгілер арқылы тапсырмалар жазылады. Біртекті шешімге ие, сондықтан жауапты кілттері болады. Дайын жауаптары алдын ала берілмейді, демек, бірнеше таңдау түрінде қалыптасып отырады. Тестерді қолдану арқылы бақылау жұмысытары жан-жақты болады, сондықтан оқушылардың ойлау қабілеті арқылы алынған ақпараттар қабылданып, үрдістермен қалыптасып отырады [2].

Жүйелік тестілеу арқылы белсенділік пен оқушылардың сабактағы назары қалыптасады. Демек, жауапкершілік артып, оқу тапсырмалары орындалады. тестілеу нәтижелерін оқытушы тексереді, білім алушылардың деңгейлік көрсеткіштері бойынша баға беріледі. Екінші түрі бойынша өзін-өзі бағалау жұмысы орындалады. Демек, оқытушы оку үрдісі кезінде өзгертулер енгізіп, оқушының қайталап қателік жасамауын ескертеді. Сауықтыру шарасы ретінде оқушылар дәптерлеріне қателіктерін жазып алады, демек осы ережелер арқылы (орыс тілінде) грамматикалық құрылымдар анықталып, олардың сипатын аламыз. Осы кезде нақты тілдік сынақ кезде нақты тілдік белгілер беріледі.

Тестердің көпшілігінде бірнеше вариант болады (олар жүлдyzшалармен белгіленген). Мұндай жағдайларда оқытушы тарату карточкаларын дайында алады, демек ұзақ мерзімде тапсырмалармен бірге қолданады. Бірінші вариантта тапсырмалар оқылып, сынып тақтасына жазылады. Тестілермен жұмыс жасау арқылы бір мезгілде барлық оқушылардың білімдері тексеріледі. Тестілеу сабактың бітуіне 10-15 минут қалғанда алынады. Тестілеуді кез келген сабактарда жүргізуге болады. Олар бір мезгілде көлемдік және күрделі материалдармен жұмыс атқарады. Осы кезде олардың жауаптары бойынша бағалар қойылады. Сұрақтар арқылы жауаптардың бірнеше таңдауы болады, демек, оқушы сұрақ жауабын біле отырып таңдау жасаса, кейбіреулері кездесе соқ таңдау жасайды. Тестердің кейбір түрлері мен сипаты арқылы оку үрдісінің жан-жақтылығы байқалады.

Көптеген жағдайларда жаттығулар түріндегі тілдік материалдар қолданылады, демек жеке тілдік менгеру болады. Ағылшын тілі - жақты қолданылып, бақылау түріне айналады. Кері білім беру жүйелерінің болуы қазіргі таңда тесітлеу үрдістерін орындауға мүмүмкіндік береді. Қазіргі таңда оку үрдісіндегі тестілеу арқылы тапсырмалардың шектері болады. Сондықтан екі қызмет орындалады, атап айтсақ: бақылаушы және оқытушы.

Атқарылатын қызмет түрлеріне байланысты түрлі талаптар қойылады, олардың мазмұндары әртүрлі болады.

Берілген кері нәтижелердің болуынан кез келген тапсырмалара мен жаттығулар орындалады.

Аталмыш жағдайларда осындағы тестілер арқылы жаттығулар мен тапсырмалар беріледі, демек доминантты мақсатта болады. Бақылау түріне білімді игеруге бағытталған материалдар кіреді. Демек, осылардың барлығын бағалау арқылы тестілеу арқылы оқытушы осы үрдістерді басқара алады. бақылау қызметін атқаратын тесітлерге екі негізгі түрі жатады: тестілер, демек оқушылардың белгілі бір компетенциялық жағдайын ілер, демек оқушылардың белгілі бір компетенциялық жағдайын анықтайтын байланыстар жатады. Демек, оқушылардың біліктіліктерін тексеріп, олардың білім деңгейлерін бақылаймыз. Ол үшін нақты тілді менгеру мен жекеленген тілдік жекеленген тілдік қабілеттер беріледі. Сондықтан белгіленген тілді үйрету үрдісі кіреді (achievement tests). Орта мектептерде бірінші тестілердің түріне корытынды бақылауды кіргіземіз, демек оқыту курсындағы білім тексеріледі, ал екінші түрі арқылы аралық корытынды бақылау орындалады. Яғни, белгілі бір сабактың аяқталған кезінде жүзеге асады. Осы тестердің түрлері теориялық жоспар түрінде оқытылып, шет елдік тәжірибелерде кеңінен қолданылады. Шет тілін оқыту сабактарында осы тестілеу түрі енгізілген.

Бүгінгі таңда тестілер корытын бақылау түріне айналған емтихандарды алмастыра алмайды. Дегенмен, олардың нақты жетістіктерін айта отырып, аралық корытынды бақылау түрлерін жүргіземіз. Осылайша оларды реттеу сипатын аламыз, тексерудің осындағы үлгісі арқылы реттелген сабак жүргізіледі (achievement tests). Тексерудің осындағы үлгісі реттеу сипатында болады, сондықтан мектеп оқушыларын барлық циклдік материалдарға жауап беруге шақырады. Осы кезде білім берудің табыстылығы жоғары орын алады. Тестілер 10-15 минутта орындалады. Демек, барлық оқылатын материалдарды қамти отырып, оқушылардың барлығын бір мезгілде тексереміз.

Осыған орай тестілер нақты және үнемді тексеру құралы болып табылады. Сонымен қатар 30-40 тестілерді тексеру үшін ұстазға 5-7 минут жетеді, демек оқытушының қолында дайын жауаптары болады. Жоғарыда аталғандай көзіргі таңда тестілерді оқыту кезінде колдану үрдіске енген. Яғни тілдік материалдарды игеру арқылы жекеленген тілдік дамыту болады. Осы кезде әртүрлі тыңдау мен оқыту арқылы тілді үйретеміз. Тестілер арқылы орындалатын орындалатын тестілер арқылы белгілі бір перспективті себептер жүреді.

Ең алдымен тестілік сипаттағы тапсырмалар орындалып, олар арқылы жаттығулар жүреді. Жауаптарды таңдау арқылы тілдік біртұтастылық болып олардың нақтылығына қол жеткіземіз. Осы кезде біртұтас жұмыстар орындалады.

Жетістікті тестілеу - бақылаудың әділ әдісі, соңғы уақытта бастауыш сатыға көптеп еніп жатқан тест. Тест ағылшын сөзі, қазақшасы сынақ, тексеру. Тестілеу-білімді менгеру деңгейін анықтау үшін қолданылатын тапсырмалардың жиынтығы. Үлгерім тестілері жетістікті тестілеу - оқушының оқыту және тәрбие арқылы қандай деңгейге жеткенін анықтау. Дұрыс құрылған тестілер көптеген талаптарды қанағаттандырып, оларды орындауга көп уақыт кетпейді, сұрақтары қысқа, нұсқа болады.

Тестілердің түрлері:

- Ақыл-ой қабілетін, дамуын тестілеу.
- Арнайы қабілетті тестілеу
- Үлгерімді, тәрбиелікті анықтауға бағытталған тестілер.
- Жеке сапаларды есті, ойлауды, мінезді анықтауға арналған тестілер.

Үлгерім тестілерінің қорытындысы оқушылардың даму деңгейін толық сипаттамайды.

Тест құрастыруға қойылатын талаптар:

- білім стандартына сәйкестігі;
- қате жауаптарды енгізу;
- дұрыс емес жауаптардың шындыққа жақын болу керек;
- дұрыс жауаптарды кате жауаптармен бірге беру;
- бір сұрақ жауабының басқа сұрақтарға жауап беруге көмектеспеуі;

Алдын ала тексеру. Такырыпты, бөлімді немесе курсты түсіну бұрынғы оку материалдарын білуге байланысты. Егер мұғалімде ол туралы ақпарат жоқ болса, онда ол одан ері оқыта алмайды, қажетті ақпаратты мұғалім бастапқы білімдерді тестілеу арқылы алып, қол жеткен деңгейді анықтайды. Бұрынғы нәтиже мен қазіргісін салыстырып, білім, іскерліктің қандай деңгейде екенін біліп, процестің тиімділігін талдаپ, өз оқушыларының жетістігіне қосқан үлесі туралы қорытынды жасайды.

Ағымдағы бақылау. Тестілік бақылау үшін 6-8 тапсырма беріліп, 5-8 минут ішінде соңғы 2-3 сабакта алынған білім мен іскерліктер тексеріледі. Жұмысты аяқтаған сон міндетті түрде қателері талданады. Ең басты назар оқушының қатесінің себептерін білуге аударылады.

Такырыптық бақылау үшін оның жекелеген ұғымдарын олардың арасындағы байланыстарды қалай түсінгендігін анықтауға тапсырмалар беріледі. Білімді тест арқылы тексеру үшін мамандардың тестілерін қолданған дұрыс.

Қорытындыны тексеру әрбір оку тоқсаны және оку жылы аяғында өтеді, оку материалы жүйеленеді және талдаң қорытылады. Білімді тексерген кезде ең алдымен өз бетімен оку үшін ете маңызды болып табылатын білімдегі кемшіліктер анықталады.

Әрине, білім, іскерлік, дағдылардың менгерілгенін тест арқылы толықтай анықтау мүмкін емес. Мысалы, өз жауабына мысалдар көлтіру, өз ойын жүйелі, дәлелді етіп айтуда арқылы анықталмайды.

Сондықтан тест әдісі басқа тексеру формалары және әдістерімен ұштасу керек. Жазбаша тестінің жауаптарын ауызша да сұрауға болады. Тест білімді әділ бағалайды, бірақ нашар оқушыға бір балл артық, жақсы оқушыға бір балл төмен қоюға болмайды.

Сонымен балалардың бәрі балабақшадан бастап тестілік сынақтан өтеді. Мемлекеттік білім стандартына сай міндетті деңгейдегі білім, іскерлік, дағдыларды тексеруге арналған әдістемелік нұсқау жаңа оку бағдарламаларында жазылған.

Баға қою. Баға оқушыға білімдік стандарттарды менгергені үшін қойылады.

Оқытушының негізгі міндеттерінің бірі - студентті өзіне баға беруге дағыландыру үшін оған бағалау өлшемдерін түсіндіру.

Дәстүрлі төрт баллдың бағалау жүйесі:

- толық біледі (өте жақсы);
- жеткілікті біледі (жақсы);
- жеткіліксіз біледі (қанағаттанарлық);
- білмейді (қанағаттанғысыз).

Бірінші тәсіл арқылы мұғалім баға туралы өз пікірін айтады, бірақ оған уақыт кететіндіктен, көп қолданбайды. Екінші тәсіл - бағаны, оны неліктен қойғаны жөнінде құнделікке жазу. Үшінші тәсіл - үлгерім экранын шығару. *Білім, іскерлік, дағдыларды бақылау және бағалау жұмыстары:*

- тексеру және бағалаудың пайдасын көрсететін жағдаяттар жасау;
 - "Үйге не берілді?" деген сұраққа жауап алуға уақыт кетірмеу;
 - жақсы көніл-куйге бөлеу;
 - оқушының жауапты ойланып беруіне уақыт бөлу;
 - оқушылардың жауаптарын мұқият тындау, мадактау;
 - жауапты соңына дейін тындау, талдау және ескертулерді кейін жасау;
 - оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескеру (жай, темперамент, тіл кемістігі);
 - жеке тапсырмалар беру;
 - оқушы өзін еркін сезетін жағдай жасау;
 - оқушының жауабын талдау, жеке тұлғасын сынамау;
 - оқушылар бағасын көтергісі келсе, оларға талсырманы қайта беру;
 - жауап бергенде, талсырманы орындағанда тірек сызбаларды қолдануға рұқсат беру;
 - бақылау және тексеру әдістерін түрлендіріп отыру;
 - тестілік бақылауды жиі қолдану;

Сонымен баға қою білімді және шеберлікті талап етеді. Баға - бала өміріндегі маңызды оқиға. Баға арқылы бала өзі туралы ойын реттеп, сынныптағы беделін нығайтады. Сондықтан мұғалім баға қоюға өте мұқият болу керек. 1-сыныпта баға қоймауға болады, басқа сынныптарда байқау, жарыс, ойындар ұйымдастырып, әр баланың өз орнын анықтауына көмектеседі.

"5" деген баға оқу бағдарламасының мазмұнын терең және толық білетін, оқу материалындағы теория мен фактіні ажыратса алған, жауабын өз бетімен жүйелі етіп құрастыратын, анықтама, ұғымдарды түсінетін, тілдік нормаларды сақтап сенімді, қатесіз, жауап беретін қосымша материалдар қолдана алған, ойы оралымды оқушыға қойылады.

"4" бағасы ұғым, ереже, анықтамаларды дұрыс түсініп, дәлелдей алған, бірақ кейбір жерлерін нақты айтпайтын, жекелеген қате жіберетін оқушыға қойылады.

"3" бағасы оқу материалындағы негізгі ережелерді, тәуелділіктерді үстүрт түсінген, ой-пікірлерді талдай алмайтын, жауабы жүйесіз, мұғалім көмегімен жауап беретін оқушыға қойылады.

"2" бағасы білімі жүйесіз, негізгі мен көмекшіні, теория мен фактіні ажыратса алмайтын, жаттанды сөйлейтін, бағдарламаны игеруге мүмкіншілігі жоқ, бағдарламаның материалын түсінбейтін оқушыға қойылады. Оқушылардың үлгермеушілігін болдырмау шаралары:

Үлгермеушілікті болдырмау үшін оқу материалдарын түсінбеу себептерін анықтау керек. Үлгермеудің негізгі себептерінің бірі - жұмыс істеу қабілетінің, ынтаның, зейіннің жоқтығы. Егер бұл сапалар отбасында қалыптаспаса, онда балаға мектепте оқу қыынға түседі.

Екінші себеп - білімнің жүйесіздігі, жауапкершіліктің төмендігі. Оқушы бұрынғы оқу материалдарын түсінбегенін мұғалім уақытында байқамаса, онда оқушының оқуға қабілеті жеткіліксіз болады. Әдette мұндай оқушылармен жеке жұмыстар жүргізіліп, оларға кеңес беріледі.

Үшінші себеп - материалдан мәнді белгілерді бөле алмау, негізгі мен негізгі емес мәселелерді ажыратса алмау, оқушылардың жаттап оқып, бәрін есте сактауға тырысуы. Мұндай оқушыларға абстрактілі ойлауларын дамыту үшін талдауға, қорытындылауға жаттығулар беріледі.

Төртінші себеп - пәнге деген қызығушылықтың жоқтығы. Нәтижесінде оқушының зейіні, білімге деген ықыласы төмендейді. Бұл тәжірибесіз мұғалімнің ашу-ызасын туғызып, түрлі дау-жанжалдарға себепші болады. Оқушыларға талап қою, құрметтеу, оқушының жеке тұлғалық

сапаларын ескеру, баланы қызықтыру оның оку жұмысын белсенді етіп, кемшіліктерін түзетуге ықпал етеді.

Бесінші себеп - оқушының отбасындағы қолайсыз жағдай, құрбыларымен тіл табыса алмау, оқушының оку жұмысын атқара алмауы, "қыын" балаларға еліктеуі.

Үлгермеудің басқа да себептері бар. Ең бастысы – үлгермеу себебін анықтап, жеке жұмыстың жолдарын белгілеу. Мұғалімнің, мектептің міндегі әрбір оқушының жақсы оқуына көмектесу.

Сонымен қатар арнайы, мақсатты сұрақтар оқытылады, сондықтан олардың барлығы тестілеумен тығыз байланысты. оқыту тестілері аса маңызды талаптарға сай келеді, демек жүйелік жаттығулар арқылы тілдік дамыту орындалып, олардың оқудағы тиімділігі анықталып, әдіскерлер мен оқытушылардың назарын аударады.

ӘДЕБИЕТ

- [1] Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. - М.: Просвещение, 1991.
- [2] Фоломкин С.К. Тестирование в обучении иностранному языку. Иностранные языки в школе - № 2 - 1986.
- [3] Брейгина М.Е. О контроле базового уровня обученности. Иностранные языки в школе. - № 2 - 1991.
- [4] Рабинович Ф.М. Контроль на уроке иностранного языка. Иностранные языки в школе - № 1 1987.
- [5] Рапопорт И.А. Прагматические тесты: сущность, специфика, перспектива. Иностранные языки в школе - № 2 - 1985.
- [6] Розенкранц М.В. Использование тестовой методики при обучении чтению иноязычных текстов. — Хабаровск, 1984.
- [7] Taylor W. Cloze Procedure: a New Tool for Measuring Readability. — Journalism Quarterly, 1953, No. 30

REFERENCES

- [1] Rogova G. V., Rabinovich F.M., Sakharov T.E. *Methods of training in foreign languages at high school.* - M.: Education, 1991.
- [2] Folomkin S. K. *Testing in training in a foreign language.* Foreign languages at school - № 2 - 1986.
- [3] Breygina M. E. *About control of a basic level of proficiency.* Foreign languages at school. - № 2 - 1991.
- [4] Rabinovich F.M. *Control at a lesson of a foreign language.* Foreign languages at school - № 1 1987.
- [5] Rapoport I.A. *Pragmatical tests: essence, specifics, prospect.* Foreign languages at school - № 2 - 1985.
- [6] Rozenkrants M. V. *Use of a test technique when training in reading foreign-language texts.* — Khabarovsk, 1984.
- [7] Taylor W. Cloze Procedure: New Tool for Measuring Readability. — Journalism Quarterly, 1953, No. 30 (in Eng)

Тестовый контроль в процессе обучения иностранного языка

Калбирова Т.Н.

kalbirovatal@mail.ru

Казахский Национальный Технический Университет им. К.И. Сатпаева

г. Алматы, Республика Казахстан

Ключевые слова: тест, методика, иностранный язык, умение, текст, государственный стандарт.

Аннотация. Одним из наиболее эффективных средств контроля в обучении иностранному языку считается тест. Основное отличие теста от традиционной контрольной работы состоит в том, что он всегда предполагает измерение. Поэтому оценка, выставляемая по итогам тестирования, отличается большей объективностью и независимостью от возможного субъективизма учителя, чем оценка за выполнение традиционной контрольной работы, которая всегда субъективна, поскольку основана на впечатлении учителя, не всегда свободного от его личных симпатий или антипатий по отношению к тому или иному ученику. Главная отличительная черта теста - объективность, гарантированная измерением, функция которого состоит в том, чтобы поставлять количественную информацию.

Рассмотрим подробно такие понятия, как тестирование, тест, тестируемый и другие понятия, связанные с тестовой методикой.

Поступила 15.07.2015 г.